

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om
ändring av upphovsrättslagen**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att upphovsrättslagen skall ändras så att skyldigheten att betala den s.k. kassettagiften skall utöver importörerna gälla dem som erbjuder kassetterna eller banden till återförsäljning. För att säkerställa uppbörden av avgiften föreslås vidare att informations- och redovisningsskyldigheten i fråga om importen och försäljningen av kassetterna effektivteras. Länsstyrelsen kan vid vite förplikta importören eller säljaren att

uppfylla sin förpliktelse att ge information. Länsstyrelsen skall dessutom ha rätt att i syfte att övervaka att betalningsskyldigheten följs förrätta granskning. Brott mot skyldigheten att lämna upplysningar uppsåtligen eller av grov vårdslöshet stadgas bli straffbar.

Avsikten är att lagen skall träda i kraft så snart som möjligt efter att den har antagits och blivit stadfäst.

MOTIVERING

1. Nuläge

Stadgandena i upphovsrättslagen om kassettagifter trädde i kraft den 15 juni 1984.

Enligt 26 h § (442/84) utfärdas närmare stadganden om tillämpning av betalningen genom förordning. Närmare stadganden om kassettagiften har givits i upphovsrättsförordningen (441/61).

Kassettagift skall enligt 26 a § erläggas då ljud- eller bildband eller annan anordning varpå ljud eller bild kan upptas och som ägnar sig såsom underlag för framställning för enskilt bruk av exemplar av verk som sänds i radio eller television eller föreligger såsom ljud- eller bildupptagning, för spridning till allmänheten tillverkas eller införs till landet. Betalningsskyldiga är importörerna eller tillverkarna av kassetterna. Avgiften används som ersättning till uphovsmännen och producenterna för att skyddat material som de har åstadkommit används i bandning för enskilt bruk.

Enligt 26 b § uppbärs kassettagiften av en organisation som företräder ett flertal finska uphovsmän och som undervisningsministeriet har godkänt för viss tid, högst fem år. Undervisningsministeriet har som den organisation som uppbär kassettagiften godkänt Finlands Tonsättares Internationella Upphovsrättsbyrå Teosto rf.

Betalningsskyldigheten uppkommer när anordningen tillverkas eller importeras. I 26 och 27 §§ uphovsrättsförordningen finns närmare stadganden om när anordningen anses vara tillverkad eller importerad. I 26 d § 2 mom. skall tillverkaren eller importören ge organisationen de för uppbörden behövliga uppgifterna om de anordningar som han har tillverkat eller importerat.

Förutom det anförda har organisationen enligt 26 d § 1 mom. rätt att utan hinder av bestämmelserna om tystnadsplikt i tullagen (573/78) av tullmyndigheterna få behövliga uppgifter om enskilda importmängder. Enligt 3

mom. i paragrafen får den som har fått vetskap om någon annans affärsverksamhet av tullen på grund av uppgifter som tillverkaren eller importören gett till organisationen inte rättsvidrigt utnyttja dem eller yppa dem för någon annan. Med stöd av 56 b § kan för brott mot tystnadsplikt dömas till böter eller fängelse i högst sex månader, om för handlingen på något annat ställe i lagen stadgas strängare straff.

Betalningsskyldigheten gäller förutom band som förpackats i kassett för enskilt bruk även oklippta band som är avsedda för tillverkning av sådana kassetter. Kassettavgiften betalas således i samband med importen av de färdiga kassetterna och de oklippta banden. I Finland sammanställs kassetter medan oklippta band däremot tillverkas inte här. I praktiken uppbärs avgiften alltid i samband med importen av de färdiga kassetterna eller de oklippta banden.

Uppbörden av avgiften har effektiviserats genom vissa ändringar i lagen och förordningen. År 1991 ändrades upphovsrättslagen så att tullmyndigheten får överlåta banden och kassetterna till importören endast om kassettavgiften har betalats till organisationen för uppbörden eller om importören kan visa att han har ställt säkerhet för att avgiften kommer att betalas. Organisationen kan även ge särskilt samtycke till att kassetterna överlåts innan avgiften betalas.

År 1992 gjordes i upphovsrättsförordningen en ändring som preciserade vilka ljud- och bildband som till de tekniska egenskaperna och användningsändamålet anses omfattas av avgiften. Genom ändringen kan man undvika att avgiften kringgås exempelvis genom att man importerar kassetter som helt eller delvis är bandade, men man av omständigheterna kan fastställa att de är avsedda för bandning. Genom en ändring av förordningen samma år fastställdes uttryckligen att avgiften skall betalas för import av oförpackad och oklippta band som lämpar sig för bandning.

Kassettavgiften inbringade 1986—87 ca 45 miljoner mark per år efter avdrag av kostnaderna för uppbörden och tillägg av räntorna på de bundna medlen. År 1988—90 var intäkterna av avgiften 58—61 miljoner mark. Därefter har intäkterna minskat. År 1993 var intäkterna ca 40 miljoner mark.

Ett avgiftssystem som grundar sig på en särskild avgift som stadgas i upphovsrättslagstiftningen har varit mycket fördelaktigt med

tanke på kulturen i Finland. Genom avgiften har man kunnat betala ersättning för bandning för enskilt bruk både genom direkta ersättningsar och indirekt genom stöd för upphovsmännens gemensamma ändamål. De har varit av nytta med tanke på kulturpolitiken i allmänhet.

En upphovsrättslig kassettavgift gäller i de flesta europeiska länder. I Norden har kassettavgiften på Island funnits i upphovsrättslagen lika länge som i Finland. I Danmark föreskrevs en avgift av den typ som förekommer i Finland år 1992. I Norge har sedan 1980-talet gällt en offentligrättslig avgift. Intäkterna av den används delvis till fromma för rättsinnehavarna av upphovsrätten. I Sverige gällde från 1982 till 1991 en kassettskatt, vars intäkter delvis användes för att främja kulturen och upphovsmännens ställning. I Sverige pågår en diskussion om en upphovsrättslig kassettavgift.

EU-kommissionen förbereder ett förslag till direktiv om harmonisering av betalningssystemet. Om direktivet senare utfärdas, kan den medföra ändringarna i Finlands stadganden om kassettavgift.

2. De föreslagna ändringarna

I stadgandena om kassettavgift föreslås ändringar som gäller skyldigheten att betala kassettavgift och en effektivare uppbörd.

2.1. Betalningsskyldighet

Betalningsskyldigheten gäller för närvarande endast anordningens tillverkare eller importör. I praktiken följer av detta att återförsäljaren av anordningen fritt kan sälja sådana anordningar för vilka kassettavgift inte har betalats, trots att den som skaffat anordningarna varit medveten om att kassettavgiften lagstridigt blivit obetald. Med stöd av gällande lag kan man inte heller ingripa mot omfattande minuthandeln med anordningar för vilka kassettavgift inte blivit erlagd. Minuthandeln blir störd, eftersom en del försäljare kan få oberättigad prisfördel av att importören med avsikt eller målmedvetet låtit bli att betala avgiften.

Avsikten är att betalningsskyldigheten fortfarande i första hand skall gälla tillverkaren eller importören. Att kringgå avgiften i tillverkar- eller importörledet får dock inte leda till

att det finns anordningar på marknaden för vilka avgift inte har betalats. Hela kassetthandeln inklusive minuthandeln bör behandlas på samma sätt.

I enlighet med det anförda föreslås att återförsäljaren skall ha ett sekundärt ansvar, om tillverkaren eller importören har försummat att betala avgiften. Till 26 a § upphovsrättslagen föreslås ett nytt 2 mom. som gäller denna fråga. Den som återförsäljer en anordning som tillverkaren eller importören har sålt skall på uppmaning av den organisation som avses i 26 b § visa att avgiften för anordningen har betalats. Om avgiften inte har betalats skall återförsäljaren betala den. Denne har dock rätt att kräva avgiften av tillverkaren eller importören.

I praktiken bör återförsäljaren försäkra sig om att tillverkaren eller importören har betalat avgiften. Det effektivaste sättet att fastställa detta är att tillverkaren, importören eller partiaffären i sin faktura på anordningarna specificerar kassettagiften.

2.2. Effektivisering av uppbörden

Organisationen har hittills effektivt kunnat övervaka att importörerna fyllt sin anmälningsplikt, eftersom den även fått uppgifterna om importen av tullen. Om Finland ansluter sig till Europeiska unionen kommer organisationen inte mera att få några uppgifter av tullen om anordningar som importerats från medlemsstaterna i Europeiska unionen. Därför föreslås de behövliga ändringarna i upphovsrättslagen, genom vilka man säkerställer att organisationen även framdeles får de för uppbörden behövliga uppgifterna.

I det första skedet fungerade systemet med uppbörden utan svårigheter. Under slutet av 1980-talet har det förekommit systematisk verksamhet som syftar till att kringgå avgiften. I vissa fall har uppbörden blivit mycket svårare och konkurrenssituationen mellan importörerna har snedvridits. Efter att ha låtit bli att betala kassettagift i samband med importen har en del importörer kunnat sälja kassetter utan avgift. Snedvridningen har i sådana fall utvidgats till att gälla minuthandeln.

De gjorda ändringarna i lagstiftningen har rättat till situationen men möjligheterna att kringgå avgiften har fått nya former. Även

dessa orsaker talar för en ändring som ser till att kassettagiftssystemet ostört får fortgå.

Till 26 d § upphovsrättslagen som gäller delgående av information och förpliktelse till redovisning föreslås ett nytt 5 mom. Enligt det kan länsstyrelsen på ansökan ställa vite för att effektivera utredningsskyldigheten.

Till paragrafen föreslås även ett nytt 6 mom. Länsstyrelsen har dessutom rätt att i syfte att övervaka att betalningsskyldigheten som avses i 26 a § 1 mom uppfyllts förrätta granskning. Tillverkaren och försäljaren av anordningen bör för granskningen ge granskaren tillträde till sina affärs- och lagerlokaler, sina jordområden och fordon samt på uppmaning presentera sin bokföring, affärskorrespondens, sina datorupptagningar och andra handlingar, som kan vara av betydelse vid granskningen. Den som utför granskningen har rätt att ta kopior av de handlingar som skall granskas. Handlingarna och lagret skall presenteras omedelbart vid granskningstillfället.

För att säkerställa sakkunskapen om banden skall den som utför granskningen ha rätt att utnyttja en person som organisationen som uppbär kassettagiften utser. För att organisationen för uppbörden efter granskningen skall kunna uppbära avgiften, skall länsstyrelsen ha rätt att överlåta de uppgifter som behövs vid uppbörden till organisationen. Granskningen kan också leda till straffrättsliga åtgärder, om det framgår att den betalningsskyldige har försummat att lämna uppgifter eller att han gett felaktiga uppgifter.

Till paragrafen föreslås också ett nytt 7 mom., enligt vilket polisen vid behov är skyldig att ge länsstyrelsen handräckning för att göra granskningen möjlig.

För att effektivera uppbörden föreslås till upphovsrättslagen en ny 56 d §, enligt vilken den som avsiktligt eller av grov vårdslöshet bryter mot 26 d § 2 mom. som gäller information eller redovisning, skall dömas till böter, om för handlingen inte i lagen föreskrivs något strängare straff. Straffbart är även att försumma att lämna information eller att ge felaktiga uppgifter.

Straffbarheten har förbyggande och informerande verkan. Försummelsen att lämna uppgifter och hemlighålla information eller att ge felaktiga uppgifter kan bli straffbara även som bedrägeri enligt 36 kap. 1 § strafflagen (769/90). Hemlighållande av information eller att lämna oriktiga uppgifter kan anses som vilseledande

enligt stadgandet. Importören kan på så sätt förskaffa sig ekonomisk fördel med den obetalda andelen av avgiften. Detta föranleder skada i form av förlorad ekonomisk förmån till dem som avgifterna är avsedda för.

Återförsäljaren av en anordning är enligt 26 d § 2 mom. inte skyldig att på eget initiativ underrätta organisationen om de anordningar som han har sålt. Om organisationen emellertid särskilt yrkar på det bör han ge organisationen dessa uppgifter. Länsstyrelsen har rätt att granska även återförsäljarens bokföring. Det föreslagna straffstadgandet i 56 d § om skyldigheten att lämna upplysningar även i dessa situationer gäller även återförsäljaren.

3. Propositionens verkningar

Propositionen har inga verkningar på den statliga eller kommunala ekonomin. Propositionen ger upphov till smärre uppgifter för länsstyrelsen och polisen.

4. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid undervisningsministeriet. Om propositionen har utlåtanden begärts av inrikesministeriet och länsstyrelserna. I utlåtandena förordas de föreslagna lagändringarna. Undervisningsministeriet har vidare haft kontakt och i ärendet hört Elektroniikan tukkukauppiat ry och Finlands Tonsättares Internationella Upphovsrättsbyrå Teosto rf.

5. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter att den har antagits och blivit stadfäst.

Med stöd av det ovan anförda föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av upphovsrättslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i upphovsrättslagen av den 8 juli 1961 (404/61) 26 d § 2 och 3 mom., sådana de lyder i lag av den 8 juni (442/84) samt

fogas till 26 a §, sådan den lyder i nämnda lag av den 8 juni, ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom., till 26 d §, sådan den lyder i sistnämnda lag, nya 5—7 mom. och till lagen en ny 56 d § som följer:

26 a §

Den som till återförsäljning erbjuder i 1 mom. avsedd anordning som en tillverkare eller importör har sålt, skall på uppmaning av en organisation som avses i 26 b § visa att en avgift har erlagts för anordningen. Om avgiften inte har betalats, skall återförsäljaren betala avgiften. Denne har dock rätt att återkräva avgiften av tillverkaren eller importören.

26 d §

En tillverkare eller en importör av anordningar samt, när organisationen särskilt så kräver, en försäljare som avses i 26 a § 2 mom.

skall ge organisationen de för uppbörden behövliga uppgifterna om de anordningar som de tillverkat, importerat eller salufört.

Den som med stöd av 1, 2, 5 eller 6 mom. har fått uppgifter om en annans affärsverksamhet får inte utnyttja dem rättsstridigt eller yppa dem för någon annan.

Länsstyrelsen kan på ansökan av organisationen förplikta tillverkaren, importören eller försäljaren som avses i 26 a § 2 mom. att vid vite fullgöra den skyldighet som avses i 2 mom. I fråga om utsättande av vite och bestämmande om betalning följs i övrigt vad som stadgas i viteslagen (1113/90).

Länsstyrelsen har i syfte att övervaka att den betalningskyldighet som avses i 26 a § 1 mom.

fullgörs rätt att förrätta en granskning. Tillverkaren, importören eller den försäljare som avses i 26 a § 2 mom. skall för granskningen bereda inspektören tillträde till de affärs- och lagerlokaler, de markområden och fordon han besitter samt vid behov förete sin bokföring, sin affärskorrespondens, sina upptagningar för automatisk databehandling och andra handlingar, som kan ha betydelse för övervakningen. Den som utför granskningen har rätt att ta kopior av de handlingar som skall granskas. Den som utför granskningen har rätt att nyttja en sakkunnig som utses av organisationen för uppboriden. Länsstyrelsen har rätt att överlåta de för uppboriden behövliga uppgifterna till organisationen.

Polisen är skyldig att vid behov ge länsstyrelsen handräckning vid utförande av de uppgifter som enligt 6 mom. ankommer på den.

56 d §

Den som uppsåtligen eller av grov vårdslöshet bryter mot stadgandet i 26 d § 2 mom. skall för *brott mot i upphovsrättslagen stadgad skyldighet att lämna upplysningar* dömas till böter, om inte för gärningen stadgats strängare straff i annan lag.

Denna lag träder i kraft den
199 .

Helsingfors den 28 oktober 1994

Republikens President
MARTTI AHTISAARI

Minister *Tytti Isohookana-Asunmaa*

Lag

om ändring av upphovsrättslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i upphovsrättslagen den 8 juli 1961 (404/61) 26 d § 2 och 3 mom., sådana de lyder i lag av den 8 juni 1984 (442/84) samt

fogas till 26 a §, sådan den lyder i nämnda lag av den 8 juni, ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom., till 26 d §, sådan den lyder i sistnämnda lag, nya 5—7 mom. och till lagen en ny 56 d § som följer:

Gällande lydelse

26 a §

26 d §

Tillverkare eller importör av anordning skall lämna organisationen för uppbörden behövliga uppgifter angående de anordningar som han tillverkat eller infört till landet.

Den som med stöd av stadgandena i 1 eller 2 mom. har fått vetskap om annans affärstransaktioner får inte rättsstridigt utnyttja den eller yppa den för utomstående.

Föreslagen lydelse

26 a §

Den som till återförsäljning erbjuder i 1 mom. avsedd anordning som en tillverkare eller importör har sålt, skall på uppmaning av en organisation som avses i 26 b § visa att en avgift har erlagts för anordningen. Om avgiften inte har betalats, skall återförsäljaren betala avgiften. Denne har dock rätt att återkräva avgiften av tillverkaren eller importören.

26 d §

En tillverkare eller en importör av anordningar samt, när organisationen särskilt så kräver, en försäljare som avses i 26 a § 2 mom. skall ge organisationen de för uppbörden behövliga uppgifterna om de anordningar som de tillverkat, importerat eller salufört.

Den som med stöd av 1, 2, 5 eller 6 mom. har fått uppgifter om en annans affärsverksamhet får inte utnyttja dem rättsstridigt eller yppa dem åt någon annan.

Länsstyrelsen kan på ansökan av organisationen förplikta tillverkaren, importören eller försäljaren som avses i 26 a § 2 mom. att vid vite fullgöra den skyldighet som avses i 2 mom. I fråga om utsättande av vite och bestämmande om betalning följs i övrigt vad som stadgas i viteslagen (1113/90).

Länsstyrelsen har i syfte att övervaka att den betalningsskyldighet som avses i 26 a § 1 mom. fullgörs rätt att förrätta en granskning. Tillverkaren, importören eller den försäljare som avses i 26 a § 2 mom. skall för granskningen bereda

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

inspektören tillträde till de affärs- och lagerlokaler, de markområden och fordon han besitter samt vid behov förete sin bokföring, sin affärs-korrespondens, sina upptagningar för automatisk databehandling och andra handlingar, som kan ha betydelse för övervakningen. Den som utför granskningen har rätt att ta kopior av de handlingar som skall granskas. Den som utför granskningen har rätt att nyttja en sakkunnig som utses av organisationen för uppbörd. Länsstyrelsen har rätt att överlåta de för uppbörd behövliga uppgifterna till organisationen.

Polisen är skyldig att vid behov ge länsstyrelsen handräckning vid utförandet av de uppgifter som enligt 6 mom. ankommer på den.

56 d §

Den som uppsåtligen eller av grov vårdslöshet bryter mot stadgandet i 26 d § 2 mom. skall för **brott mot i upphovsrättslagen stadgad skyldighet att lämna upplysningar** dömas till böter, om inte för gärningen stadgats strängare straff i annan lag.

Denna lag träder i kraft den
199 .
